

N:o 22.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående fortsättande under år 1888 af arbeten på nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och andra lifgardet m. m.; gifven Stockholms slott den 22 april 1887.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, att utöfver det belopp, Riksdagen under åren 1885 och 1886 stält till Kongl. Maj:ts förfogande till uppförande af nya kasernetablissemment för de begge fotgardesregementena, må af inflytande försäljningsmedel för kronans till gardesregementena upplåtna mark ett belopp af 730,000 kronor användas till fortsättande under år 1888 af samma kasernetablissemment;

samt att, — jemte det Riksdagen förklarar, att den omständighet att i omförmälda belopp icke beräknats ingå hvad som erfordras för inredningen i östra kasernetablissemmentets flyglar, icke må utgöra hinder för Kongl. Maj:t att, derest Kongl. Maj:t skulle anse nödigt och med statens fördel förenligt, att kontrakt om därför erforderliga arbetens utförande redan före eller under 1888 års riksdag uppgöras, bemyndiga chefen för fortifikationen att med för kronan förbindande verkan ingå

så beskaffadt aftal, — det äskade beloppet 730,000 kronor må, i den mån sådant kan blifva erforderligt, få, efter Kongl. Maj:ts bepröfvande, af tillgängliga medel förskjutas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Ryding.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott
den 22 april 1887.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern THEMPTANDER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
friherre TAMM.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Ryding, föredrog
i underdånighet:

Departementschefen anförde vidare:

Vid underdånig föredragning den 4 sistlidne februari af chefens
för fortifikationen i underdånig skrifvelse den 23 december 1886 gjorda

framställning rörande behovet af medel för fortsättande under år 1888 af arbetena till beredande af nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och andra lifgardet m. m. yttrade jag följande:

»I nådig proposition till sistlidne års Riksdag äskade Eders Kongl. Maj:t för byggnadsarbetenas fortsättande under innevarande år ett belopp af 515,000 kronor samt föreslog att detta belopp jemte högst 15,000 kronor till nödiga gaturegleringsarbeten måtte, i den mån sådant kunde blifva erforderligt, få, efter Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, af tillgängliga medel förskjutas.

I det statsrådsprotokoll, som åtföljde den nådiga propositionen, redogjorde jag för de förhållanden, som möjliggjorde, att anslagsbehovet kunde inskränkas inom denna jämförelsevis mindre betydliga siffra.

Sedan nemligen chefen för fortifikationèn i underdånig skrifvelse den 9 november 1885 framhållit, bland annat, att, i anseende till de nuvarande gardeskasernernas och i synnerhet Svea lifgardes kaserns bristfälliga tillstånd samt behovet att snart afstå andra lifgardets tomter, det vore angeläget att arbetena kunde med all skyndsamhet bedrifvas, så att vestra etablissemmentet kunde blifva fullbordadt samt det östra etablissemmentets kasernflyglar komma under tak före utgången af år 1888, hvilket allt enligt beräkningarne skulle uppgå till en kostnad af sammanlagdt 2,600,000 kronor, och dervid tillkännagifvit, att, om af det belopp utaf 1,615,000 kronor, som utöfver disponibla anslagsbeloppet för år 1886 sålunda erfordrades, för år 1887 anvisades, förutom för gaturegleringsarbeten erforderliga 15,000 kronor, en summa af 815,000 kronor, det blefve möjligt att afsluta kontrakt på en gång om en stor del af de arbeten, som för kasernetablissemmenten borde utföras, hvilket ur flera synpunkter vore af synnerlig vigt, fann Eders Kongl. Maj:t vid det förhållande att byggnadsmedel för år 1887 ännu icke blifvit anvisade, skäligt på det sätt bifalla denna framställning, att chefen för fortifikationen väl bemyndigades att, derest och i den mån han funne sådant för arbetenas ändamålsenliga bedrifvande tjenligt och för kronan förmånligt, låta samtidigt på entreprenad utbjuda jemväl de arbeten för kasernetablissemmenten, som han ansåge böra verkställas med de för år 1887 beräknade byggnadsmedel af 815,000 kronor, men tillika erhöll föreskrift, att aftal om sistnämnda entreprenad borde ske under förbehåll att Eders Kongl. Maj:t vid nådig pröfning före den 1 juni 1886 funne hinder för fastställelse derå icke möta.

Vid derefter den 16 januari 1886 hållen entreprenadauktion erbjöd sig byggmästaren Möller, bland annat, att för en summa af 670,000 kronor uppföra ej mindre de till vestra etablissemmentet hörande

byggnader med undantag af ena kasernflygeln och arrestbyggnaden, än äfven det för begge etablissementen gemensamma bad- och verkstads-
huset, dock med förbehåll om nådig fastställelse å anbudet före den 1
derpå följande juni.

Inberäknadt det belopp af 740,000 kronor, mot hvilket samme
Möller genom ovilkorligt bindande kontrakt åtagit sig samtliga berg-
sprängnings- och grundläggningsarbetena för begge kasernetablissem-
menten med närmast omgifvande gator samt uppförandet af ena kasern-
flygeln och arrestbyggnaden till vestra etablissementet, skulle alltså,
derest omförmälda anbud blifvit antaget, hela kostnaden för de arbeten,
som voro afsedda att utföras under år 1886 och innevarande år hafva
kommit att uppgå till 1,410,000 kronor eller omkring 300,000 kronor
mindre, än som i de år 1884 uppgjorda kostnadsförslagen för motsva-
rande arbeten beräknades.

Enligt underdånig skrifvelse den 13 maj 1886 biföll Riksdagen väl
Eders Kongl. Maj:ts förslag i frågan, men då Riksdagens skrifvelse in-
kom, var Möller redan död, och hans sterbhusdelegare anhöllo, under
åberopande af sterbhusets mindre goda ställning och omöjligheten för
dem att anskaffa borgen för arbetenas fullgörande, att blifva befriade
från fullgörandet af Möllers anbud.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 23 september
1886 i anledning deraf funnit godt medgifva, att Möllers anbud finge
anses förfallet, och förordnat om åtgärders vidtagande för att få de ar-
beten, Möllers anbud afsåg, genom annan person utförda, har, enligt
hvad chefen för fortifikationen i sin ofvannämnda underdåniga skrif-
velse den 23 december 1886 anmält, med byggmästaren G. A. Johans-
son afslutats kontrakt, hvarigenom han för en summa af 744,100 kro-
nor åtagit sig berörda arbetens utförande.

Chefen för fortifikationen hemställer nu, att tillgång till liqui-
deringen af skilnaden 74,100 kronor må beredas. Enligt hvad chefen
för fortifikationen anmäler, är dock hela detta belopp icke att betrakta
såsom prisstegring å de arbeten, för hvilka Möller afgaf anbud. I det-
samma inbegripes äfven ökad kostnad för några förändringar, som iakt-
tagits i afseende å den i entreprenaden ingående kasernflygeln. De

bestode deri, att dels trossbottuarne af trä utbyttis mot sådana af jern och beton i alla lägenheter, som skola skuras af manskap, dels ock deri att flera källare afses att utsprängas än planen upptoge. Den förra förändringen, som enligt särskildt aftal äfven blifvit iakttagen beträffande östra kasernflygeln, vore vidtagen för att förekomma den i kaserner ofta behöfliga omläggningen af träbjelklagen, hvilken föranleddes af att vatten vid skurning nedträngde och rötte upp bjelklagen. Betydande kostnader hade af denna orsak under senare åren åsamkats Kronan, särskildt i fråga om Svea lifgardes nuvarande kasernbyggnad. Afsigten med den senare förändringen vore icke blott att öka källareutrymmet, utan i synnerhet att möjliggöra införandet af central varmluftsuppvärmning, hvarigenom, under förutsättning att, såsom det ville synas, de nyaste konstruktionerna å dylika inrättningar visade sig ändamålsenliga, väsentliga fördelar, förnämligast af sanitär art, stode att vinna.

Till förenämnda 74,100 kronor komme emellertid ytterligare vid pass 10,000 kronor för djupare nedsprängning, än förslaget upptoge, af Banérgatan eller gatan vester om etablissementet, i öfverensstämmelse med en af staden föreslagen och af öfverståthållarcembetet stadfäst profil.

Till betäckande af omförmälda ökade utgifter för redan kontraherade arbeten skulle alltså erfordras 84,100 kronor.

Samtliga nu kontraherade arbeten, omfattande vestra etablissementets alla byggnader och samtliga schaktnings-, sprängnings- och grundläggningsarbeten komma, enligt hvad chefen för fortifikationen vidare anmäler, antagligen att blifva färdiga under loppet af detta och nästkommande år och böra sålunda under dessa år fullständigt liqvideras. Det vore också tydligen af vigt att under nu rådande för utförande af byggnadsarbeten ovanligt gynsamma konjunkturer bedrifva arbetena å östra etablissementet fortast möjligt. För den skull och för att erhålla vestra etablissementet i fullt färdigt skick till 1888 års utgång anser chefen för fortifikationen medel för samma år böra beredas till följande belopp:

samtliga återstående arbeten å *vestra etablissementet*,
nemligen gas-, vatten- och aflöpsledningars anbrin-

gande, gårdars och planers grusning och rännstenssättning, inhägnaders uppsättande samt ordnandet af utanför etablissementet belägna gatudelar.....	147,000	kronor,
början till ordnandet af utanför <i>östra etablissementet</i> belägna gatudelar.....	10,000	»
uppförandet af båda kasernflyglarne till <i>östra etablissementet</i>	655,000	»
samt till diverse utgifter, deribland förflyttning af några uthusbyggnader, tillhörande hofjägarebostället vid lilla Blåporten	38,000	»
	<hr/>	
	Summa	850,000 kronor.

Emellertid och ehuru ofvannämnda arbeten sålunda borde redan innevarande år eller senast i början af år 1888 utbjudas å entreprenad, kunde dock en del deraf, nemligen större delen af inredningen i östra etablissementets kasernflyglar, uppgående till en summa af omkring 200,000 kronor, svårligen komma till utförande förr än år 1889 och, hvad oljemålning af väggar m. m. beträffade, ännu senare. Derest afslutandet af kontrakt om samtliga arbetena icke förutsatte, att medel till desamme *i sin helhet* skulle vara anvisade, kunde alltså behovet af medel till betäckande af utgifterna under år 1888 för ifrågavarande arbeten inskränkas till 650,000 kronor, då, med tillägg af förut omfördälda 84,100 kronor, uppstode ett anslagsbehof för nämnda år af 734,100 kronor.

De af chefen för fortifikationen sålunda gjorda framställningar synas mig i allmänhet väl grundade.

Behovet af ökade medel för de arbeten, om hvilkas utförande eventuellt aftal med byggmästaren Möller träffats, beror väsentligen på omständigheter, som det icke stått i någons magt att förebygga; och hvad angår de förändringar i ursprungliga byggnadsplanen, som chefen för fortifikationen vid arbetenas förnyade utbudande på entreprenad ansett skäligen vidtaga, läser något deremot icke vara att erinra. I fråga särskildt om behovet af större källareutrymme har chefen för fortifikationen i en till mig inlemnad promemoria upplyst, att, enligt uppgifter, som lemnats af professor J. E. Cederblom, genom införandet af central varmluftsuppvärmning, för hvilken anordning det ökade källare-

utrymmet närmast är afsedt, uppvärmningskostnaden skulle komma att nedgå ända till 30 à 50 procent under den för vanlig uppvärmning medelst eldning i kaminer och kakelugnar erforderliga. Dessutom skulle, med den lifliga luftvexling, som genom användande af varmluftsuppvärmning kan åstadkommas, ett vida större antal trupper än eljest vore fallet kunna, vid tillfälliga behof, inquarteras i kasernerna, en omständighet, som synnerligen vid mobilisering, då fråga kan uppstå att i kasernerna inrymma jemväl den beväringstyrka, som tilldelas gardesregementena, är af stor betydelse.

Hvad angår de för djupare nedsprängning af Banérgatan upptagna 10,000 kronor, beror, såsom redan af chefen för fortifikationen anmärkts, detta anslagsbehof derpå att ny profil för gatan fastställs, hvarigenom till underlättande af försäljningen utaf dervid belägna tomter gynsammare lutningsförhållanden ernåtts.

Mot chefens för fortifikationen förslag rörande anslagsbehofven i öfrigt har jag ingen annan erinring att göra än att, då arbetena för inredning i östra etablissementets flyglar icke kunna komma till utförande förr än 1889 och delvis ännu senare, det derför erforderliga belopp 200,000 kronor nu icke torde böra af Riksdagen äskas. Skulle Eders Kongl. Maj:t anse nödigt och med statens fördel förenligt, att kontrakt om dessa arbeten redan före eller under 1888 års riksdag uppgöras, lärer medgifvande af Riksdagen att sådant må ske utan hinder deraf, att anslag för ändamålet ännu icke anvisats, göra tillfyllest. Att i öfrigt, under nu rådande arbetslöshet i hufvudstaden och deraf föranledda gynsamma konjunkturen för byggnadsarbetens utförande, staten bör med all kraft bedrifva ifrågavarande företag, synes mig så mycket mera uppenbart, som, utom det att staten derigenom i sin mån bidrager till att skaffa sysselsättning åt den del af Stockholms arbetarepersonal, hvilken för närvarande mest torde vara i behof deraf, staten på sådant sätt äfven bäst tillgodoser sitt eget privatekonomiska intresse.

Med upplysning slutligen, att de af chefen för fortifikationen omnämnda uthusbyggnaderna till hofjägarebostället vid lilla Blåporten äro belägna midt för de nya kasernetablissementen på ett i förlängning af Linnégatan liggande område, hvars anordning till gata enligt ursprungliga byggnadsplanen bör ega rum i sammanhang med sjelfva kasernbyggnadsarbetet och af kronan bekostas, får jag, som anser det af chefen för fortifikationen angifna belopp lämpligen böra afrundas nedåt till 730,000 kronor, i underdånighet hemställa, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att utöfver de belopp, Riksdagen åren 1885 och 1886 stält till Eders Kongl. Maj:ts förfogande till uppförande

af nya kasernetablissemment för de begge fotgardesregementena, må af inflytande försäljningsmedel för kronans till gardesregementena upplåtna mark ett belopp af 730,000 kronor användas till fortsättande under år 1888 af samma kasernetablissemment; samt att, — jemte det Riksdagen förklarar att den omständigheten att i omförmälda belopp icke beräknats ingå hvad som erfordras för inredningen i östra kasernetablissemmentets flyglar icke må utgöra hinder för Eders Kongl. Maj:t att, derest Eders Kongl. Maj:t skulle anse nödigt och med statens fördel förenligt, att kontrakt om därför erforderliga arbetens utförande redan före eller under 1888 års riksdag uppgöras, bemyndiga chefen för fortifikationen att med för kronan förbindande verkan ingå så beskaffadt aftal, — det äskade beloppet 730,000 kronor må, i den mån sådant kan blifva erforderligt, få, efter Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, af tillgängliga medel förskjutas.»

Med anledning af min sålunda gjorda hemställan förordnade Eders Kongl. Maj:t, som behagade bifalla hvad jag föreslagit, att proposition i ämnet skulle till Riksdagen aflåtas.

Den nådiga propositionen hann emellertid icke att till Riksdagen före dess upplösning aflemnas; och får jag till följd häraf nu hemställa, att nådig proposition i ämnet af den lydelse bilagan till detta protokoll utvisar måtte till den i nästkommande maj månad sammanträdande Riksdagen aflåtas.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt, behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lemna nådigt bifall.

Ex protocollo
Eugène Peyron.